

Çeviri:

Tarih Tadrîsâtı Hakkında*

İhsan

Çeviri yazı ve Günümüz Türkçesine Aktaran: Hamide KILIÇ**

Sayfa 1

Tarih telâkkisinin tekâmülü, tarihin usûl ve tadrîsâtı üzerinde çok müessir olmuştur. Evvelce tarih, mâzînin vukuâtı defteri olarak telâkki edilir ve talebeye vukuâtı sırasıyla öğretmeye ehemmiyet verilirdi. Hâlbuki mâzînin ehemmiyetli ehemmiyetsiz vukuâtını sıralamakla tarih vücade getirilemediği gibi bu vukuâtı öğretmekle de tarih öğretilmiş olmaz.

Tarihin en ehemmiyetli gayesi çocuğu içinde yaşadığı ictimâî hayat hakkında tenvîr etmesi, başka bir tabirle o çocuğu ictimâî ve millî hayata intıbak ettirmesidir. Tarihin bu vazifeyi îfâ edebilmesi için yalnız eski vukuâtı göstermesi kâfi değildir. Tarihe de coğrafya, ma'lûmât-ı vataniye gibi "hal"i tedkik eden bir ilim olarak bakılmalıdır. Coğrafya talebeye yeryüzünün bugünkü vaziyetini nasıl öğretmeye çalışıyorsa tarih de bugünkü cemiyet-i beşeriyenin bugünkü hayatı hakkında ona vâzih bir fikir vermeye çalışıyor. Tarih eski vukuâtı tedkik ediyorsa gayesi yalnız bu vukuâtı öğretmek değil beşeriyetin bugünkü hayata vâsıl olmak için geçirdiği tekâmül safhalarını meydana çıkarmak ve bu suretle hali daha iyi kavramağa çalışmaktır. Tarih bugünkü ictimâî muhîtin ne gibi merhamelelerden

---

* Terbiye, Sayı:8, Cild 2, Kanunevvel 1927: Maarif Vekaleti Talim ve Terbiye Dairesi tarafından ayda bir neşr olunur. Terbiye ve tadrîsât mecmuasıdır.

** Ar.Gör., İstanbul Üniversitesi, HAYEF, İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, E-posta: hamide_tr@hotmail.com

Sayfa 2

geçerek bu hale geldiğini öğrenmekle ictimâî muhît içinde yaşamasını ve o muhîti daha iyi tanımak gayesini takip ediyor.

Çocuklarımıza terakki fikrini telkîn için insanın uzun asırlardan beri tedricen geçirdiği terakki safhalarını göstermek mecburiyetindeyiz. Eğer tarih yalnız eski vukuâtı tedkik ile iktifâ etse idi mekteplerde tedris için fedakârlık ihtiyarına değmezdi. Tarihî vak'aların ehemmiyetsizleri üzerinde vakit geçirmekte mana yoktur. Aksi takdirde vak'anın dinamik ma'nâsı arada gaib olur. Mâzî, ancak "terakki"nin bir merhalesi ve yolu olmak itibarıyla ehemmiyetlidir. Eski bir vak'a, tekâmül silsilesinde bir merhale vazifesini görecektedir kadar bariz bir vasfı haiz olmadıkça nazarımızda kıymeti olmaz ve binâenaleyh tarih programlarında, tarih derslerinde yer tutmağa değmez. "Tanzimat Hattının İlanı" "10 Temmuz" ancak daha geniş harita, daha geniş inkılâba ve bugünün yarının mefkurelerine yol açmaları itibarıyla nazarımızda birer ehemmiyeti haizdir.

Hâsılı tarihin en mühim rolü beşeriyetin geçirdiği tekâmülünü göstererek "hal"i tenvîr etmesi "istikbâl"i keşfe yol açmasıdır.

Tarih, beşeriyetin siyasî, iktisadî ve medenî tekâmülünü gösterir. Mütefekkirlerin bir kısmı siyasî, bir kısmı iktisadî tekâmüle tarih derslerinde hakk-ı rüchân vermeğe mütemâyil olduğu gibi bir kısmı da umumîyetle medeniyetin tekâmülüne ehemmiyet vermeyi iltizâm ederler. İngiliz müverrihi "Frimen": "Tarih, mâzînin siyasetleridir." diyor. Bu fikirde olanlara nazaran tarih, daha ziyade siyasî müesseselerin ve siyasî idare tarzının tekâmülünü gösterir. Tarih hükümetin menşe'ini zapt ve idare için yapılan mücadeleleri, fırkaların zuhûr ve inkişâfını, siyasî mekteplerin ve bugünkü siyasî müesseselerin tekâmülünü nazar-ı dikkate almalıdır.

Diğer taraftan tarihin beşeriyetin bilhassa iktisadî tekâmülüne ehemmiyet vermesine taraftar olan mütefekkirler, iktisadî ihtiyaçları bütün ictimâî hareketlerin menba'ı olarak telâkki ederler. Binâenaleyh tarih, eski vukuâtı iktisadî nokta-i nazardan tefsir etmeli ve iktisadî tekâmülü nazar-ı dikkate almalıdır derler. Bu fikrin taraftarları tarihte san'at ve ticaretin geçirdiği tekâmül safhaları, aile mesaisi tarzının değişmesi, fabrikanın tesisi, sanayi' şehirlerinin vücade gelmesi, sanayide kadın ve çocuğun mevki', ücretin geçirdiği safhalar, fabrika

Sayfa 3

şerâit-i hayatîyesi, amele cemiyetleri, ictimâî teşkilat gibi meselelere mühim bir mevki' verilmesini iltizâm ederler. Çünkü insanları harbe sevk ve sulha icbâr eden siyasî prensipleri tayin eden amellerin başında iktisadî ameller mevcuttur. Yalnız ilim ve san'atın değil hatta din ve ahlâk mefkûrelerinin inkişâfı şerâitini iktisadî ameller tayin etmektedir. Amerikalı Profesör Robenson diyor ki: "Tarih biz insanın tekâmülünü onun kavgacı ruhunu değil yaptığı işi göstermek suretiyle irâe etmeliyiz. Munhasırân siyasî tarih, çocuğa yanlış bir fikir verir. Ve sanayinin, bütün terakkinin esası olduğu ve bir milletin siyasî ve millî işlerinin sanayi' tekâmüle merbut bulunduğu fikrinden onu uzaklaştırır. Sa'y ü amelin şayan-ı tedkik birşey olduğu fikrini erkek ve kız çocuklarımıza telkîn ettiğimiz nisbette daha değerli erkek ve kadınlar yetiştirmiş oluruz.

Tarihin iktisadî tekâmüle hasrı fikri, tarihin gayesini medeniyetin bütün canlı cephelerine teşmîl etmek isteyenlerin kuvvetli itirazlarını celb etmiştir. Bu mütefekkiirlere göre tarih, ilmimizi, san'atımızı, iktisadî teşkilatımızı, dinî ve ahlâkî mefkûremizi vücade getiren herşey üzerine bize kuş bakışı manzara göstermeyi ve çocuğa dinî müsamahanın, hürriyet-i kelâm ve matbuatın, temsilî hükümetin, demokratik müesseselerin, intihâb hakkının, meccânî ve mecburî tahsilin, ictimâî ve insanî teşkilatın tekâmülü hakkında bir fikir vermelidir. Ancak bu yolda verilen tarih, çocuğu ictimâîleştirecek, millî bir ferd haline getirecek bir vasıta olur.

Bu muhtelif nukat-ı nazarın her biri beşeriyetin geçirdiği vukuâtın yalnız bir cephesini gösterir. Tarih bir bakıma göre bütün mefhumların heyet-i umumîyesinden mürekkebdir. Bir bakıma göre de müverrihin tedkik edeceği devrin karakteristik vasfına göre bu nokta-i nazardan biri veya diğeri hakim olur. Binâenaleyh bir devri çocuklara anlatacağımız zaman o devrin hangi karakteristik cephesini alıp tedkik ettireceğimizi tayin etmeliyiz. Bir milletin tarihinde zaman zaman siyasî, iktisadî ve medenî amellerden birinin fazla bir ehemmiyet kazandığını görüyoruz. Binâenaleyh o devirlerin tedkikinden bu amellere ehemmiyetli bir mevki' vermek mecburiyeti vardır.

Tarihin tekâmülü, bir gaye takip etmesi, tarih mevzû'larını intihâb üzerine mühim bir tesir icra eder. Tarihte filan veya filan vak'ayı gösterip göstermemek, hususunda karar

Sayfa 4

verirken o vak'aların tekâmül gayelerimize faidesi olup olmayacağına bakarız. Faidesi olacaksa o vak'anın bizce ehemmiyeti var demektir. Tekâmül gayemize faidesi olmayacaksa çocukların hafızasını beyhude dolduracak bir vak'a demektir. O halde dersimizde yeri olmayacaktır.

Bugün biz muazzam bir inkılâb geçirdik. Bu inkılâbı çocuklarımıza telkîn etmek mecburiyetindeyiz. Çocuklara bu inkılâbın ehemmiyetini telkîn ederken inkılâbın şamil olduğu siyasî, millî, iktisadî, ictimâî... ilh cephelerden her birinin tekâmülü hakkında fikir vermemiz, o sahalarda kendilerine tedkikler yaptırmamız îcâb eder. Eski tarih kitaplarını açarsanız içinde yüzlerce vak'alara binlerce isimlere tesadüf edersiniz. Bunların hepsini vermeğe kalkışırsak gayeyi büsbütün ihmal ettik demektir. O halde vak'aları intihâb etmek mecburiyetindeyiz. Fakat hangi esas dairesinde? İşte bu tedkik edeceğimiz mevzû'un mahiyetine göre değişir. Farzâ siz Türkiye'nin mâzîde attığı tecdîd hamleleri ve bu hamlelere karşı husûle gelen irticâ-i hareketleri göstermek istiyorsunuz. O zaman tecdîd hamlelerinin ne gibi saikler altında atıldığı, ne gibi tesirler altında irticâ-i hareketlerin zuhûr ettiği hakkında tarihten malzeme toplarsınız. Ba'zı vak'anüvîs tarihlerinin bir köşesine sıkışmış ufak bir vak'a olur ki, Türkiye'nin siyasî, millî, iktisadî ve ictimâî tekâmülünü izah ederken çocukların alakasını ve nazar-dikkatini celb edecek mühim bir mevzû' teşkil eder. Mektepte çocuklarımızın eline vereceğimiz tarih kitaplarının mükemmeliyeti ve tarih derslerinde muallimlerimizin muvaffakiyeti bugünkü inkılâbı çocuklarımıza hazm ettirebilmek için yaptıracakları tarihî tedkikler esnasında eski tarihlerden toplayacakları vak'aları intihâb ve tertipte gösterecekleri maharete bağlıdır.

Tarih kitapları ile tarih muallimleri, eski vak'aları beyhude isim ve tarih kalabalığı arasında gelişigüzel sıralamak ve çocukların zihinlerini tarihin karışık bir anbar defteri haline getirmek i'tiyâdından vazgeçmedikçe tarih derslerinden beklediğimiz gayeleri elde etmeğe imkân yoktur.

Tarihte büyük adamlar nazariyesinden ilham alanlar, tarih derslerinde tercüme-i hallere büyük bir mevki' verilmesini iltizâm ederler. İngiliz müverrihi "Karlay": "İnsanın bu dünyada yaptığı şeylerin tarihi, hakikatte büyük adamların burada yaptığı şeylerin tarihidir." diyor. Bu sözde büyük bir hakikat hususu bulunduğu inkâr olunamaz. Binâenaleyh tarih derslerinde sırası

Sayfa 5

geldikçe büyük adamların hayatlarına temas edilmesi çok faydeli olur. Bir kere çocukluk ve gençlik kahramanlığa hürmet devridir. Çocuklar ve gençler, büyük adamların hayatını taklit etmekten zevk alırlar.

Saniyen bir devrin tarihî vak'aları ne kadar mantıkî bir surette tertip edilmiş olursa olsun çocuklar vak'aları bir şahsın hayatı kadar hakiki ve müşahhas göremezler. Büyük adamların hayatları izah edildikçe bir devrin âdetleri, hususiyetleri ve ruhu adeta çocukların nazarında yaşatılmış olur.

Salisen büyük adamlar, çok defa bir devrin mümessilleridirler. Şahıslarında bir milletin bütün ümitlerini ve bütün mefkûrelerini, bütün fedakarlıklarını temsil ederler.

Rabien bir adamın hayatı, bir adamın sergüzeşti, bir adamın yaptığı hareketler çocukları daima alakadar eder.

Hâsılı tarih derslerinde büyük adamların hayatına ve icraatına mühim bir mevki' verilmesi elzemdir. Bir devri veya bir cereyanı izah ederken o devri veya cereyanı temsil eden büyük adamların hayatı gösterilmedikçe o devir veya cereyan hakkında etraflı bir fikir verilmiş olmaz.

Bununla beraber tarih derslerinin yalnız tercüme-i hallere hasrı da terbiyecilerce muvafık görülmemektedir. Evvela tarih derslerini yalnız tercüme-i hal tarzında verirsek çocukların zihninde birbirlerine gayr-ı merbut bir takım ihtisaslardan başka bir iz bırakmaması mümkündür. Salisen bir devri izah ederken tip olarak alınan ferd, çocukları alakadar etmeyebilir. Yahud alaka-i bahis olan ferd, zamanını temsil etmeyebilir. Çocuklar kumandanlarla hükümet adamlarının ve sergüzeşt geçirenlerin hayatına daha çok alakadar olurlar. Tarihi tercüme-i hallere hasr ettiğimiz takdirde çocukları alakadar eden şahsiyetlere mevki' verilmesi zarureti hâsıl olur. Beri taraftan mütefekkirler, muhterî'ler, âlimler ihmal edilmiş olur. Tarih ise harp sahasından başka yerlerde kazanılan şan ve şereften de bahsetmeli ve silahtan başka vasıtalarla kazanılan zaferleri de tedkik eylemelidir. Salisen bir şahsın hayatı bazen bütün vak'aları tefsir için kâfi gelmez. Bir adamın tercüme-i halinin birçok noktaları zamanının canlı vukuâtıyla pek az alakadar olabilir. Rabien vak'aları ferdlerin etrafında toplayacağımıza çok defa ferdlere vak'aların etrafında toplamak daha kolay olur.

Sayfa 6

Şu izahattan anlaşılıyor ki tarihte muhtelif cereyanların, muhtelif devirlerin, muhtelif ictimâî zümrelerin mümessili olan büyük adamların hayatlarından bahsedilmesi çok lazım ve faidelidir. Yalnız tercüme-i halleri öğretmeye hasr etmek doğru değildir.

Tarihin usûl-u tedrisine geçmeden evvel mekteplerde bu dersin tedrisinden beklediğimiz gayeleri de muhtasaran gözden geçirelim:

Evvelce arz ettiğimiz vechile tarih derslerinin en mühim gayesi çocuğu ictimâî ve millî hayata intıbak ettirmektir. Filhakika çocuk ancak yaşadığı hayatı bilir. Tecrübesi azdır. Ufk-u nazarı mahdûddur. Tarih çocuğun tecrübesini artırır. Çocuk, tarihte “insan”ı, faaliyet-i beşeriyenin her nev’isinde –harp, sulh; mağlubiyet, galibiyet; hodgâmlık, fedakârlık... ilh hallerinde görmüş ve tedkik etmiş olur. Hiçbir insanî hareket ve vaziyet yoktur ki tarihte tasvir edilmemiş olsun. Tarihi tedkik etmek hayat-ı beşere daha derinden nüfuz etmek, daha doğrusu o hayatı yaşamak demektir.

Tarih, ictimâî hayatın, ictimâî insandan ehemmiyetini çocuğa gösterir. İctimaî hayatın bir cemiyeti nasıl terakkiye sevk etmiş olduğunu telkîn eder.

Tarih, milletin geçirdiği hayatı, çocuğa öğretmekle onu millete bağlayan rabitaları kuvvetleştirmiş olur. Bir ferdi, mensup olduğu millete rabtetmek için bugünkü tarz-ı hükümeti ona öğretmek veya millî vazifelerini kendisine telkîn eylemek kafi değildir. Her ferd, milletin doğuşunu, geçirdiği tekâmül, eski ve yeni mefkûrelerini öğrenmek zaruretindedir. Ancak bu suretle o ferd, milletin mâzîde ve haldeki bütün fedakârlıklarını, tekâmülünün her safhasında attığı hamleleri, yarattığı mefkûreleri yakından görür ve ancak bu suretle milletine sarsılmaz rabitalarla bağlı olduğunu hisseder. Mensub olduğu milletin bütün hayatî safhalarını sempatik bir nazarla takip eden ferd, milliyet muhabbetini, vatan aşkını daha derinden hisseder.

Tarih derslerinin çocuklarda milliyet ve vatanperverlik hislerini takviye hususundaki hıdmeti o kadar büyüktür ki bugün her millet, bu hususta tarihin kudretli nüfuzundan istifadeye çalışmaktadır.

Tarihin ahlâka da tesiri kabil-i inkâr değildir. Tarih, beşerin tedkikidir. “İnsan”ı

Sayfa 7

bütün hareketleriyle, bütün temâyülleri, bütün ihtirasları ve bütün saikleriyle gösterir. Talebe, tarihte bütün iyi ve fena hareketlere tarifleriyle ve kaideleriyle değil hayatı müşahede ederek nüfuz eder. Tarih, hayatın bütün tezahüratını göstermesi itibariyle gayet zengin bir hazinedir. Ve bu itibar ile kıymeti de yüksektir.

Tarih, çocuklarda heyecan uyandırır. Çocukların iyi hareketleri yapması için onların iyi olduğunu bilmesi kâfi değildir. Bu iyi hareketlere karşı heyecan duyması da lazımdır. Tarih, bir harekete karşı çocukta heyecan uyandırmakla çocuğun o hareketi yapması için mühim bir saik husule getiriyor demektir. Fena bir hareket karşısında çocukta hâsıl olacak aksi-amelde o hareketten çocuğu sıyânet edecek mühim bir ameldir. Tarih bu itibar ile talebede ahlâkî tavrın inkişâfında mühim bir hizmet ifâ eder.

Tarih, çocuklarda beşerî faaliyetlerin her nev'ine karşı yeni yeni alakalar uyandırır. Çocukta esasen hikâyelere ve sergüzeştlere karşı insiyâkî bir incizâb olduğu için tarih derslerinde çocuk tedricen itla'-i afakını genişletmiş olur.

Tarih, talebede faideli zihnî i'tiyâdları ve kabiliyetleri inkişâf ettirmesi itibariyle de ehemmiyetlidir. Çocuk aldığı malumatı bir gün belki unuttur. Fakat o malumatı toplarken ve öğrenirken zihnin aldığı i'tiyâdlar devam eder. Ve çocuğa faide temin eyler. Tarih bilhassa çocuğun muhayyilesini terbiye eder. Aynı zamanda çocukları şahıslar ve vak'alar üzerinde düşündürür. Çocuk, tarih derslerinde şahısları muhakeme ederken onların temâyüllerini, hareketlerinin saiklerini, muhîtlerinin tesirlerini nazar-ı dikkate alarak seciyeleri ve yaptıkları hareketler hakkında hükümler verir. Tarih derslerinde şahısların seciyelerini ve hareketlerini muhakeme ederken çocuğun alacağı zihnî i'tiyâdlar ona hayatta çok faideli olur. Çünkü çocuk hayatının hemen her safhasında insanlarla temas ederken insanlar hakkında hüküm verirken tarihten aldığı zihnî i'tiyâdların tesirinden istifade eder. Vak'alar ve sebepleri hakkında çocuğun tarih derslerinde yapacağı tedkiklerde kendisinde her zaman işine yarayacak i'tiyâdlar husûle getirir.

Tarihin terbiye-i fikrîye itibariyle bir faidesi de çocuğu tedkik ve tetebbu' alıştırmasıdır. Filhakika çocuk tarihte muhtelif vak'alar, muhtelif adamlar hakkında malumat almak için muhtelif eserlere müracaat etmeğe, tedkiklerde ve tetebbu'larda bulunmağa mecburdur. Çocuk, tedkik

Sayfa 8

ve tettebbu' neticesinde o vak'alar ve adamlar hakkında vâzih bir fikir alınca hem tedkik ve tettebbu'dan zevk almağa başlar, hem de tedkik ve tettebbu'un yolunu öğrenir.

Tarihin bu gayelerini elde etmek için derslerde ne yolda bir hatt-ı hareket takip edeceğimizi başka bir makalede izah ederiz.

İhsan

Tarih Tedrîsâtı Hakkında (Çeviri yazı)

Sayfa 1

Tarih fikrinin-görüşünün gelişimi-evrimi, tarihin yöntem ve öğretimi üzerinde çok etkili olmuştur. Daha önceleri tarih, geçmişin olaylar defteri olarak kabul edilir ve öğrenciye olayı sırasıyla öğretmeye önem verilirdi. Oysaki geçmişin önemli önemsiz olaylarını sıralamakla tarih meydana getirilmediği gibi bu olayı öğretmekle de tarih öğretilmiş olmaz.

Tarihin en önemli amacı çocuğu içinde yaşadığı sosyal hayat hakkında aydınlatması, başka bir deyişle o çocuğu sosyal ve millî hayata uyumlu hale getirmesidir. Tarihin bu görevi gerçekleştirmesi için yalnız eski olayları göstermesi yeterli değildir. Tarihe de coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi şimdiki zamanı-bugünü inceleyen bir ilim olarak bakılmalıdır. Coğrafya öğrenciye yeryüzünün bugünkü durumunu nasıl öğretmeye çalışıyorsa tarih de bugünkü toplumun bugünkü hayatı hakkında ona açık bir fikir vermeye çalışıyor. Tarih eski olayları inceliyorsa amacı yalnız bu olayı öğretmek değil insanlığın bugünkü hayata ulaşmak için geçirdiği gelişim safhalarını meydana çıkarmak ve böylece şimdiki-bugünü daha iyi kavramağa çalışmaktır. Tarih bugünkü sosyal çevrenin ne gibi aşamalardan

Sayfa 2

geçerek bu hale geldiğini öğrenmekle sosyal çevre içinde yaşamasını ve o çevreyi daha iyi tanımak amacını güdüyor.

Çocuklarımıza ilerleme fikrini aşılama için insanın uzun asırlardan beri derece derece geçirdiği gelişim safhalarını göstermek mecburiyetindeyiz. Eğer tarih yalnız eski olayları incelemekle yetinseydi mekteplerde ders vermek için fedakârlığa katlanmaya değmezdi. Tarihî olayların önemsizleri üzerinde zaman geçirmeye gerek yoktur. Aksi takdirde olayın dinamik anlamı arada kaybolur. Geçmiş, ancak ilerlemenin-gelişimin bir aşaması ve yolu olmak itibarıyla önemlidir. Eski bir olay, evrim silsilesinde bir aşama vazifesi görece kadar açık bir özelliğe sahip olmadıkça görüşümüzde değeri olmaz ve bundan dolayı tarih programlarında, tarih derslerinde yer almaya değmez. “Tanzimat Hattının İlanı” “10 Temmuz” ancak daha geniş harita, daha geniş inkılâba ve bugünün yarının fikirlerine yol açmaları sebebiyle görüşümüzde birer öneme sahiptir.

Kısaca tarihin en mühim rolü insanlığın geçirdiği gelişimi-evrimi göstererek “şimdiyi-bugünü” aydınlatması “geleceği” keşfe yol açmasıdır.

Tarih, insanlığın siyasî, iktisadî ve medenî gelişimini gösterir. Düşünürlerin bir kısmı siyasî, bir kısmı iktisadî gelişime tarih derslerinde daha fazla yer vermeğe meyilli olduğu gibi bir kısmı da genellikle medeniyetin gelişimine önem vermeyi lüzumlu görürler. İngiliz tarihçi “Frimen”: “Tarih, geçmişin siyasetleridir.” diyor. Bu fikirde olanlara nazaran tarih, daha ziyade siyasî kurumların ve siyasî idare tarzının gelişimini gösterir. Tarih hükümetin kökeni, ele geçirmek ve idare için yapılan mücadeleleri, grupların-partilerin meydana çıkışı ve gelişimi, siyasî mekteplerin ve bugünkü siyasî kurumların gelişimini dikkate almalıdır.

Diğer taraftan tarihin insanlığın özellikle iktisadî gelişimine önem vermesine taraftar olan düşünürler, iktisadî ihtiyaçları bütün sosyal hareketlerin kaynağı olarak kabul ederler. Bundan dolayı tarih, eski olayları iktisadî görüşle yorumlamalı ve iktisadî gelişimi dikkate almalıdır derler. Bu fikrin taraftarları tarihte san’at ve ticaretin geçirdiği gelişim safhaları, aile yaşam tarzının değişmesi, fabrikanın kurulması, sanayi şehirlerinin oluşması, sanayide kadın ve çocuğun yeri, ücretin geçirdiği safhalar, fabrika

Sayfa 3

hayatının şartları, işçi cemiyetleri, sosyal kurum gibi meselelere özel bir yer verilmesini gerekliliğine inanırlar. Çünkü insanları savaşa sevk ve barışa zorlayan siyasî prensipleri tayin eden eylemlerin-faaliyetlerin başında iktisadî faaliyetler vardır. Yalnız ilim ve san'atın değil hatta din ve ahlâk fikirlerinin meydana çıkış koşullarını iktisadî faaliyetler tayin etmektedir. Amerikalı Profesör Robenson diyor ki: "Tarih biz insanın gelişimini onun kavgacı ruhunu değil yaptığı işi göstererek ortaya koymalıdır. Özel olarak siyasî tarih, çocuğa yanlış bir fikir verir. Ve sanayinin, bütün ilerlemenin esası olduğu ve bir milletin siyasî ve millî işlerinin sanayinin gelişimine bağlı olduğu fikrinden onu uzaklaştırır. Çalışmanın incelemeye değer birşey olduğu fikrini erkek ve kız çocuklarımıza aşıladığımız oranda daha değerli erkek ve kadınlar yetiştirmiş oluruz.

Tarihin iktisadî gelişime etkisi fikri, tarihin amacını medeniyetin bütün canlı cephelerine yaymak isteyenlerin kuvvetli itirazlarını çekmiştir. Bu düşünürlere göre tarih, ilmimizi, san'atımızı, iktisadî teşkilatımızı, dinî ve ahlâkî fikrimizi oluşturan her şey üzerine bize kuş bakışı manzara göstermeyi ve çocuğa dinî hoşgörünün, konuşma ve yayın özgürlüğünün, temsilî hükümetin, demokratik kurumların, seçme-seçilme hakkının, parasız ve zorunlu eğitimin, sosyal ve insanî teşkilatın gelişimi hakkında bir fikir vermelidir. Ancak bu yolda verilen tarih, çocuğu sosyalleştirecek, millî bir birey haline getirecek bir vasıta olur.

Bu belirgin görüşlerin her biri insanlığın geçirdiği olayların yalnız bir cephesini gösterir. Tarih bir bakıma göre bütün kavramların tamamından oluşur. Bir bakıma göre de tarihçinin incelediği devrin karakteristik özelliğine göre bu görüşten biri veya diğeri hâkim olur. Bundan dolayı bir devri çocuklara anlatacağımız zaman o devrin hangi karakteristik cephesini alıp incelettireceğimizi belirlemeliyiz. Bir milletin tarihinde zaman zaman siyasî, iktisadî ve medenî faaliyetlerden birinin fazla bir ehemmiyet kazandığını görüyoruz. Bunun için o devirlerin incelenmesinde bu faaliyetlere önemli bir yer vermek mecburiyeti vardır.

Tarihin gelişimi, bir amaç takip etmesi, tarih konularının toplanmasında önemli bir etkiye sebep olur. Tarihte filan veya filan olayı gösterip göstermemek, konusunda karar

Sayfa 4

verirken o olayların gelişim amacımıza faydası olup olmayacağına bakarız. Faydası olacaksa o olayın bizce önemi var demektir. Gelişim amacımıza faydası olmayacaksa çocukların hafızasını boş yere dolduracak bir olay demektir. O halde dersimizde yeri olmayacaktır.

Bugün biz muazzam bir inkılâb geçirdik. Bu inkılâbı çocuklarımıza aşılacak zorundayız. Çocuklara bu inkılâbın önemini aşılarken-benimsetirken inkılâbın kapsadığı siyasî, millî, iktisadî, sosyal vb. cephelerden her birinin gelişimi hakkında fikir vermemiz, o sahalarda kendilerine incelemeler yaptırmamız gerekir. Eski tarih kitaplarını açarsanız içinde yüzlerce olaylara binlerce isimlere tesadüf edersiniz. Bunların hepsini vermeğe kalkışırsak amacı büsbütün ihmal ettik demektir. O halde olayları toplamak zorundayız. Fakat hangi esas dairesinde? İşte bu inceleyeceğimiz konunun esasına-içeriğine göre değişir. Farzedelim ki siz, Türkiye'nin geçmişte attığı yenileşme hamleleri ve bu hamlelere karşı çıkan gerici hareketleri göstermek istiyorsunuz. O zaman yenileşme hamlelerinin ne gibi koşullar altında atıldığı, ne gibi tesirler altında gerici hareketlerin meydana geldiği hakkında tarihten malzeme toplarsınız. Bir kısım vak'anüvîs tarihlerinin bir köşesine sıkışmış ufak bir olay olur ki, Türkiye'nin siyasî, millî, iktisadî ve sosyal gelişimini açıklarken çocukların ilgisini ve dikkatini çekecek önemli bir konuyu meydana getirir. Mektepte çocuklarımızın eline vereceğimiz tarih kitaplarının mükemmeliyeti ve tarih derslerinde öğretmenlerimizin başarısı bugünkü inkılâbı çocuklarımıza benimsetmek için yaptıracakları tarihî araştırmalar esnasında eski tarihlerden toplayacakları olayları toplama ve düzenlemede gösterecekleri maharete bağlıdır.

Tarih kitapları ile tarih öğretmenleri, eski olayları boş yere isim ve tarih kalabalığı arasında gelişigüzel sıralamak ve çocukların zihinlerini tarihin karışık bir ambar defteri haline getirmek âdetinden vazgeçmedikçe tarih derslerinden beklediğimiz amaçları elde etmeğe imkân yoktur.

Tarihte büyük adamlar teorisinden ilham alanlar, tarih derslerinde biyografilere büyük bir yer verilmesine gerek duyarlar. İngiliz tarihçi "Karlayl": "İnsanın bu dünyada yaptığı şeylerin tarihi, gerçekte büyük adamların burada yaptığı şeylerin tarihidir." diyor. Bu sözde büyük bir gerçeklik bulunduğu inkâr olunamaz. Bundan dolayı tarih derslerinde sırası

Sayfa 5

geldikçe büyük adamların hayatlarına temas edilmesi çok faydalı olur. Bir kere çocukluk ve gençlik kahramanlığa hürmet devridir. Çocuklar ve gençler, büyük adamların hayatını taklit etmekten zevk alırlar.

İkincisi bir devrin tarihî olayları ne kadar mantıklı bir şekilde düzenlenmiş olursa olsun çocuklar olayları bir şahsın hayatı kadar gerçek ve somut göremezler. Büyük adamların hayatları açıklandıkça bir devrin âdetleri, özellikleri ve ruhu adeta çocukların bakışında yaşatılmış olur.

Üçüncüsü büyük adamlar, çok defa bir devrin temsilcileridirler. Şahıslarında bir milletin bütün ümitlerini ve bütün fikirlerini, bütün fedakârlıklarını temsil ederler.

Dördüncüsü bir adamın hayatı, bir adamın maceraları, bir adamın yaptığı hareketler çocukları daima ilgilendirir.

Kısacası tarih derslerinde büyük adamların hayatına ve icraatına önemli bir yer verilmesi çok gereklidir. Bir devri veya bir akımı açıklarken o devri veya akımı temsil eden büyük adamların hayatı gösterilmedikçe o devir veya akım hakkında etraflı bir fikir verilmiş olmaz.

Bununla beraber tarih derslerinin yalnız biyografilerden oluşması da eğitimciler tarafından başarılı görülmemektedir. İlk önce tarih derslerini yalnız biyografi tarzında verirsek çocukların zihninde birbirlerine bağlı olmayan bir takım bilgilerden başka bir iz bırakmaması mümkündür. İkincisi bir devri açıklarken model olarak alınan kişi, çocukları ilgilendirmeyebilir. Ya da ilgiye konu olan kişi, zamanını temsil etmeyebilir. Çocuklar kumandanlarla hükümet adamlarının ve macera yaşayanların hayatına daha çok ilgi duyarlar. Tarihi biyografilerden oluşturduğumuz takdirde çocukların ilgisini çeken şahsiyetlere yer verilmesi zorunluluğu meydana gelir. Beri taraftan düşünürler, mucitler, alimler ihmal edilmiş olur. Tarih ise harp sahasından başka yerlerde kazanılan şan ve şereften de bahsetmeli ve silahtan başka vasıtalarla kazanılan zaferleri de incelemelidir. Üçüncüsü bir şahsın hayatı bazen bütün olayları yorumlamak için yeterli olmaz. Bir adamın biyografisinin birçok noktaları zamanının canlı olaylarıyla pek az ilgili olabilir. Dördüncüsü olayları kişilerin etrafında toplayacağımıza çok defa kişileri olayların etrafında toplamak daha kolay olur.

Sayfa 6

Şu açıklamadan anlaşılıyor ki tarihte belirli akımların, belirli devirlerin, belirli sosyal zümrelerin temsilcisi olan büyük adamların hayatlarından bahsedilmesi çok lazım ve faydalıdır. Yalnız biyografileri öğretmeye çalışmak doğru değildir.

Tarihin öğretim yöntemine geçmeden önce mekteplerde bu dersin öğretiminden beklediğimiz amaçları da kısaca gözden geçirelim:

Daha önce arz ettiğimiz üzere tarih derslerinin en önemli amacı çocuğu sosyal ve millî hayata uygun hale getirmektir. Gerçekte çocuk ancak yaşadığı hayatı bilir. Tecrübesi azdır. Görüş açısı sınırlıdır. Tarih çocuğun tecrübesini artırır. Çocuk, tarihte “insan”ı, insanlığın faaliyetinin her çeşidinde –savaş, barış; yenilgi, zafer; bencillik, fedakârlık... vb hallerinde görmüş ve incelemiş olur. Hiçbir insanî hareket ve vaziyet yoktur ki tarihte tasvir edilmemiş olsun. Tarihi incelemek, insan hayatına daha derinden nüfuz etmek, daha doğrusu o hayatı yaşamak demektir.

Tarih, sosyal hayatın, sosyal insandan önemini çocuğa gösterir. Sosyal hayatın bir toplumu nasıl ilerlemeye sevk etmiş olduğunu benimsetir.

Tarih, milletin geçirdiği hayatı, çocuğa öğretmekle onu millete bağlayan bağları kuvvetlendirmiş olur. Bir bireyi, mensup olduğu millete bağlamak için bugünkü hükümet şeklini ona öğretmek veya millî vazifelerini kendisine aşılacak yeterli değildir. Her birey, milletin doğuşunu, geçirdiği evrimi, eski ve yeni fikirlerini öğrenmek zorundadır. Ancak bu suretle o birey, milletin geçmişte ve şimdiki bütün fedakârlıklarını, gelişiminin her safhasında attığı hamleleri, yarattığı fikirleri yakından görür ve ancak bu suretle milletine sarsılmaz bağlarla bağlı olduğunu hisseder. Mensup olduğu milletin bütün hayatî safhalarını sempatik bir bakış açısıyla takip eden birey, milliyet muhabbetini, vatan aşkını daha derinden hisseder.

Tarih derslerinin çocuklarda milliyet ve vatanperverlik hislerini takviye konusundaki hizmeti o kadar büyüktür ki bugün her millet, bu konuda tarihin kudretli nüfuzundan istifadeye çalışmaktadır.

Tarihin ahlâka da etkisi inkâr edilemez. Tarih, insanın incelenmesidir. “İnsan”ı

Sayfa 7

bütün hareketleriyle, bütün eğilimleri, bütün ihtirasları ve bütün sebepleriyle gösterir. Öğrenci, tarihte bütün iyi ve fena hareketlere tarifleriyle ve kaideleriyle değil hayatı gözlemleyerek benimser. Tarih, hayatın bütün oluşumlarını göstermesi itibariyle gayet zengin bir hazinedir. Ve bu itibar ile kıymeti de yüksektir.

Tarih, çocuklarda heyecan uyandırır. Çocukların iyi hareketleri yapması için onların iyi olduğunu bilmesi yeterli değildir. Bu iyi hareketlere karşı heyecan duyması da gerekir. Tarih, bir harekete karşı çocukta heyecan uyandırmakla çocuğun o hareketi yapması için önemli bir sebep meydana getiriyor demektir. Fena bir hareket karşısında çocukta gerçekleşecek karşı harekette o hareketten çocuğu koruyacak önemli bir faaliyettir. Tarih bu itibar ile öğrencide ahlâkî tavrın oluşmasında önemli bir hizmet gerçekleştirir.

Tarih, çocuklarda insanî faaliyetlerin her çeşidine karşı yeni yeni ilgiler uyandırır. Çocukta esasen hikâyelere ve maceralara karşı içgüdüsel bir çekim olduğu için tarih derslerinde çocuk derece derece bakış açısını tedricen genişletmiş olur.

Tarih, öğrencide faydalı alışkanlıkları ve kabiliyetleri meydana çıkarması sebebiyle önemlidir. Çocuk aldığı bilgiyi bir gün belki unuttur. Fakat o bilgiyi toplarken ve öğrenirken zihnin aldığı alışkanlıklar devam eder. Ve çocuğa fayda sağlar. Tarih özellikle çocuğun hayal gücünü eğitir. Aynı zamanda çocukları şahıslar ve olaylar üzerinde düşündürür. Çocuk, tarih derslerinde şahısları muhakeme ederken onların eğilimlerini, hareketlerinin sebeplerini, çevrelerinin etkilerini dikkate alarak karakterleri ve yaptıkları hareketler hakkında hükümler verir. Tarih derslerinde şahısların karakterlerini ve hareketlerini muhakeme ederken çocuğun alacağı zihnî alışkanlıklar ona hayatta çok faydalı olur. Çünkü çocuk hayatının hemen her safhasında insanlarla temas ederken insanlar hakkında hüküm verirken tarihten aldığı zihnî alışkanlıkların etkisinden yararlanır. Olaylar ve sebepleri hakkında çocuğun tarih derslerinde yapacağı incelemelerde kendisinde her zaman işine yarayacak alışkanlıklar meydana getirir.

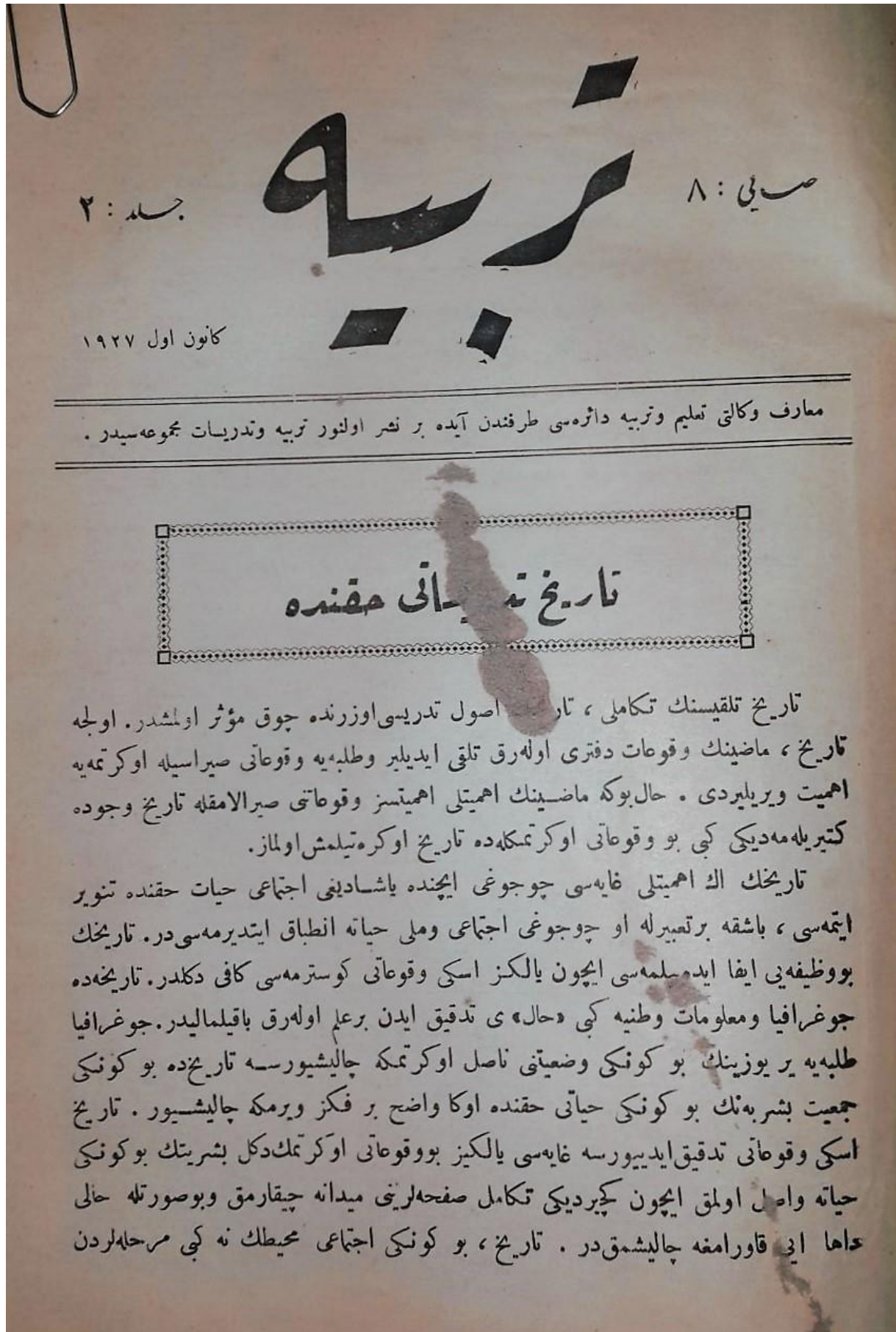
Tarihin fikir eğitimi bağlamında bir faydası da çocuğu inceleme ve araştırmaya alıştırmasıdır. Gerçekten de çocuk tarihte belirli olaylar, belirli adamlar hakkında bilgi almak için belirli eserlere başvurmaya, araştırma ve incelemelerde bulunmaya mecburdur. Çocuk, araştırma

Sayfa 8

ve inceleme sonucunda o olaylar ve adamlar hakkında belirgin bir fikir alınca hem araştırma ve incelemeden, hem de araştırma ve incelemenin yolunu öğrenir.

Tarihin bu amaçlarını elde etmek için derslerde nasıl bir yol takip edeceğimizi başka bir makalede izah ederiz.

İhsan

کچرک بو حاله کلدیکنی اوکرنمکه اجتماعی محیط یچینده یاشامه‌سنی او محیطی ده اینی طابق غایه‌سنی تعقیب ایدیور.

چو جو قلمزه ترقی فکرنی تلقین ایچون انسانک اوزون عصرلردن بری تدریجاً کچردیکی ترقی صفحه‌لرنی کوسترمک مجبوریتنده یز. اکر تاریخ یالکیز اسکی وقوعاتی تدقیق ایله اکتفا ایتسه ایدی مکتبلرده تدریس ایچون فداکارلق اختیارینه دکزدی. تاریخی وقعلرک اهمیتسزلی اوزرنده وقت کچیرمکده معنا یوقدر. عکس تقدیرده وقایعک دینامیک معناسی آراده غائب اولور. ماضی، آنجاق «ترقی» نک بر مرحله‌سی ویولی اولوق اعتباریله اهمیتلی در. اسکی بر وقعه، تکامل سلسله‌سند بر مرحله وظیفه‌سنی کوره‌جک قادر بارز بر وصفی حائز اولمادقجه نظریمزده قیمتی اولماز و بناءً علیه تاریخ پروغراملرنده، تاریخ درس‌لرنده بر طومغه دکمز. «تنظیمات. خطنک اعلانی» «۱۰ تموز» آنجق ده کنیش حریت، داها کنیش انقلابه و بو کونک یارینک مفکوره‌لرینه یول آچارلی اعتباریله نظریمزده بر اهمیت حائزدر.

حاصلی تاریخک اک مهم رولی بشریتک کچردیکی تکاملی کوستره‌رک «مال» ی تنویر ایتسه «استقبال» ی کشفه یول آچاسیدر.

تاریخ، بشریتک سیاسی، اقتصادی و مدنی تکاملنی کوسترر. متفکرلرک بر قسمی سیاسی، بر قسمی اقتصادی تکامله تاریخ درس‌لرنده حق رجحان و یرمکه متایل اولدینی کبی بر قسمی ده عمومیتله مدنیتک تکاملنه اهمیت و یرمه‌یی التزام ایدرلر. انکلیز مورخی «فری‌من»: «تاریخ، ماضینک سیاستلری در.» دیور. بو فکرده اولانلره نظر آ تاریخ، داها زیاده سیاسی مؤسسهرک و سیاسی اداره طرزینک تکاملنی کوسترر. تاریخ حکومتک منشائی ضبط و اداره ایچون یاپیلان مجادله‌لری، فرقه‌لرک ظهور و انکشافی، سیاسی مکتبلرک و بو کونکی سیاسی مؤسسهرک تکاملنی نظر دفته آلمالیدر.

دیگر طرفدن تاریخک بشریتک بالخاصه اقتصادی تکاملنه اهمیت و یرمه‌سنه طرفدار اولان متفکرلر، اقتصادی احتیاجلری بوتون اجتماعی حرکتلرک منبجی اوله‌رق تلقی ایدرلر. بناءً علیه تاریخ، اسکی وقوعاتی اقتصادی نقطه نظرده تفسیر ایتهل و اقتصادی تکاملنی نظر دفته آلمالیدر دیرلر. بو فکرک طرفدارلری تاریخده صنعت و تجارتک کچردیکی تکامل صفحه‌لری، عائله مساعیمی طرزینک دکشمه‌سی، فابریقه‌نک تأسسی، صنایع شهرلرینک وجوده کله‌سی، صنایعه‌قادرین وجودو عک موقعی، اجرتک کچردیکی صفحه‌لر، فابریقه

صافی : ۸

۳

تاریخ تدریسی

شرائط حیاتیہ سی ، عملہ جمعیتلری ، اجتماعی تشکیلات کبی مسئلہ لره مهم بر موقع ویریلہ سنی التزام ایدر لر . چونکہ انسانلری حربہ سوق و صلحہ اجبار ایدن ، سیاسی پرنسیپلری تعیین ایدن عامللرک باشنده اقتصادی عامللر موجوددر . یالکنز علم و صنعتک دکل حتی دین و اخلاق مفکورہ لرینک انکشافی شرائطی بیله اقتصادی عامللر تعیین ایتمکدهدر .

آمریقالی پروفیسور روبنصون دیورک : « تاریخی بز انسانک تکاملنی اونک قانوغاجی روحنی دکل یاپدیعی ایشی کوسترمک صورتیله ارانہ ایتہلی یز . منحصر آ سیاسی تاریخ ، چوجوغہ یاکلش بر فکر ویرر . و صنایعک ، بوتون ترقینک اساسی اولدیغنی و بر ملتک سیاسی و ملی ایشلرینک صنایعی تکاملہ مربوط بولوندیغنی فکرندن اوننی اوزاقلاشدیرر . سعی و عملک شایان تدقیق بر شی اولدیغنی فکرینی ارکک و قیز چوجوقلریمزہ تلقین ایتدیکنز نسبتده داها دکرلی ارکک و قادینلر یتیشدیرمش اولورز . »

تاریخک اقتصادی تکاملہ حصری فکری ، تاریخک غایہ سنی مدنیتک بوتون جانلی جہہ لرینہ تشمیل ایتمک ایستہ ینلرک قوتلی اعتراضلری جلب ایتشدیر . بو متفکرلره کورہ تاریخک علممزی ، صناعتمزی ، اقتصادی تشکیلاتمزی ، دینی و اخلاقی مفکورہ لریمزی و خودہ کتیرن ہرشی اوزرینہ بزہ قوش باقیشی بر منظرہ کوسترمہ یی و چوجوغہ دینی مسامحہ ناک حریت کلام و مطبوعاتک ، تمثیلی حکومتک ، دموقراٹیک مؤسسہ لرک ، انتخاب حقنک ، مجانی و مجبوری تحصیلک ، اجتماعی و انسانی تشکیلاتک تکاملی حقنہ بر فکر ویرمہ لی در .

آنحاق بوبولده ویریلن تاریخ ، چوجوغنی اجتماعیشدیرہ جک ، ملی بر فرد حالنہ کتیزہ جک بر واسطہ اولور .

بومختلف نقاط نظرک ہربری بشریتک کچریدیکی وقوعاتک یالکنز بر جہہ سنی کوسترہ . تاریخ بر باقیمہ کورہ بوتون مفہوملرک ہیئت عمومیہ مسندن مرکبدر . بر باقیمہ کورہ ده مورخک تدقیق ایدہ جکی دورک قاراقترہ ریسٹیک وصفنہ کورہ بو نقطہ نظرندن بری ویا دیکری حاکم اولور . بناء علیہ بردوری چوجوقلرہ آ کلانہ جغمز زمان او دورک ہانکی قاراقترہ ریسٹیک جہہ سنی آلوب تدقیق ایتدیرہ جک مزی تعیین ایتہلی یز . بر ملتک تاریخندہ زمان زمان سیاسی ، اقتصادی و مدنی عامللردن برینک فضلہ براہمیت قازاندیغنی کورویورزہ بناء علیہ او دورلرک ندقیقندن بو عامللرہ اہمیتلی بر موقع ویرمک مجبورتی واردر .

تاریخک تکاملی بر غایہ تعقیب ایتہ سی ، تاریخ موضوعلرینی انتخاب اوزرینہ مهم بر تاثیر اجرا ایدر . تاریخندہ فلان ویا فلان وقعی کوستروب کوسترمہ مک خصوصندہ قرار

تريه بجموعه سى
 ويرر كن اووقعه لرك تكاملى غايه لريميزه فائده سى اولوب اولمايه جغنه باقارز. فائده سى اوله جقسه
 او وقعه نك بزجه اهميتى وار ديمكدر . تكاملى غايه مزه فائده سى اولمايه جقسه چوجوقلرك
 حافظه سنى بيهوده دولدوره جق بر وقعه ديمكدر . او حالده درس مزده ىرى اولما ماليدر .
 بوكون بز معظم بر انقلاب كچيردك. بو انقلابى چوجوقلريميزه تلقين ايتك مجبور بئنده يز.
 چوجوقلره بو انقلابك اهميتنى تلقين ايدر كن انقلابك شامل اولدينى سياسى ، مىلى ، اقتصادى ،
 اجتماعى . . . الخ جه لردن هر برينك تكاملى حقنده بر فكر ويرمه مز ، او ساحه لرده
 كنديلرينه تدقيقلر ياپدير ماز ايجاب ايدر. اسكى تاريخ كئابلرينى آچار سه كز ايجنده يوزلرجه
 وقعه لره بيكلرجه اسملره تصادف ايدر سكرز . بونلرك هپسنى ويرمكه قالدشير سه ق غايه ينى
 بوس بوتون اهل ايتدك ديمكدر . او حالده وقعه لرى انتخاب ايتك مجبور بئنده يز. فقط هانكى
 اساس دائره سنده ؟ ايشته بو ، تدقيق ايتديره جكمز . موضوعك ماهيته كوره ده كيشير .
 فرضا سز تور كيه نك ماضيه آتدينى تجدد حمله لرى وبوحمله لره قارشى حصوله كلن ارتجعى
 حر كئلى كوستر مك ايسته بور سكرز . او زمان تجدد حمله لرينك نه كى سائقلر آلتنده
 آتيلدينى ، نه كى تاثيرلر آلتنده ارتجاعى حر كئلك ظهور ايتديكى حقنده تاريخدن مالز مه
 طولبار سكرز . بعضا وقعه نويس تاريخلرينك بر كوشه سنه صيقشيمش اوفاق بر وقعه اولور كه
 تور كيه نك سياسى ، مىلى ، اقتصادى واجتماعى تكاملنى ايضاح ايدر كن چوجوقلرك علاقه سنى
 و نظر دقنى جلب ايدجك مهم بر موضوع تشكيلى ايدر . مكئبده چوجوقلريميزك الله
 ويره جكمز تاريخ كئابلرينك مكمليتى و تاريخ درس لرندة معلملريميزك موفقيتى بو كونكى
 انقلابى چوجوقلريميزه هضم ايتديره بيلمك ايجون ياپدير اجقلى تاريخى تدقيقلر ائناسنده
 اسكى تاريخلردن طولبار يه جقلى وقعه لرى انتخاب و ترتيبده كوستره جكلى مهارته باغليدر .
 تاريخ كئابلرى ايله تاريخ معلملىرى ، اسكى واقعه لرى بيهوده اسم و تاريخ قالابالغى
 آراسنده كليشى كوزهل صيرالامق وچوجوقلرك ذهنلرينى تاريخك قاريشيق بر آنبار دفتري
 حالنه كئيرمك اعتياددن واز كچه دكجه تاريخ درس لرندن بلكه ديكمز غايه لرى اله ايتمه
 امكان يوقدر .

تاريخده بويوك آداملر نظريه سندن الهام آلانلر ، تاريخ درس لرندة ترجمه حاللره بويوك
 بر موقع ويريله سنى التزام ايدرلر . انگليز مورخى « قارلايل » : « انسانك بو دنياده ياپدينى
 شيلرك تاريخى ، حقيقتده بويوك آداملرك بوراده ياپدينى شيلرك تاريخيدر » دييور . بو سوزده
 بويوك بر حقيقت حصه سى بولوندينى انكار اولونماز . بناء عليه تاريخ درس لرندة صيراسى

صافی : ۸

تاریخ تدریسی

کلدیجه بویوک آداملرک حیاتلرینه ده تماس ایدیلهسی چوق فائدهلی اولور. بر کره جوجوقلق وکنجلك قهرمانلغه حرمت دوریدر. جوجوقلر وکنجلكر، بویوک آداملرک حیاتی تقلید ایتمکدن ذوق آلیرلر .

ثانیاً بر دورک تاریخی وقعهلری نه قادر منطقی بر صورتده ترتیب ایدیلش اولورسه اولسون جوجوقلر، وقعهلری بر شخصک حیاتی قادر حقیقی و مشخص اوله رق کوره مزلر. بویوک آداملرک حیاتلری ایضاح ایدیلدیجه بر دورک عادتلری، خصوصیتلری و روحی عادتا جوجوقلرک نظرنده یاشاتیلمش اولور .

ثالثاً بویوک آداملر، چوق دفعه بر دورک تمثیلدرلر. شخصلرنده بر ملتک بوتون امیدلرینی و بوتون مفکوره لرینی، بوتون فداکارلقلرینی تمثیل ایدرلر .

رابعاً بر آدامک حیاتی، بر آدامک سرگذشتی، بر آدامک یابدینی حرکتلر جوجوقلری دائماً علاقه دار ایدر .

حاصلی تاریخ درس لرنده بویوک آداملرک حیاته و اجرا آتیه مهم بر موقع ویریلهسی الزمدر . بر دور ویا بر جریانی ایضاح ایدرکن او دوری ویا او جریانی تمثیل ایدن بویوک آداملرک حیاتی کویستریله دیجه او دور ویا جریان حقنده اطرافلی بر فکر ویریله مش اولماز . بونکله برابر تاریخ درس لرینک یالکنز ترجمه حالله حصری ده تربیه جیلرجه موافق کوروله مکده در . اولاً تاریخ درس لرینی یالکنز ترجمه حال طرزنده ویرسه ک جوجوقلرک ذهنده بر برلینه غیر مربوط بر طاقم احتیاسلردن باشقه بر ایز بر اقاماسی ممکندر . ثالثاً بر دوری ایضاح ایدرکن تیپ اوله رق آلنان فرد، جوجوقلری علاقه دار ایتمه یه بیلیر. یا خود علاقه بخش اولان فرد، زمانی تمثیل ایتمه یه بیلیر. جوجوقلر، قوماندانلرله حکومت آداملرینک و سرگذشت کچیرنلرک حیاته داها چوق علاقه دار اولورلر . تاریخی ترجمه حالله حصر ایتدیکنز تقدیرده جوجوقلری علاقه دار ایدن شخصیتلره موقع ویریلهسی ضرورتی حاصل اولور . بری طرفدن متفکرلر، مخترعلر، عالمر اهل ایدیلش اولور . تاریخ ایسه حرب ساحه سندن باشقه یرلرده قازانیلان شان و شرفندن ده بحث ایتمه لی وسلاحدن باشقه واسطه لرله قازانیلان ظفرلری ده تدقیق ایله مه لی در. ثالثاً بر شخصک حیاتی بمضاً بوتون وقعهلری تفسیر ایچون کافی کلز . بر آدامک ترجمه حالنک بر چوق نقطه لری زماننک جانلی وقوعاتیله پک آز علاقه دار اوله بیلیر. رابعاً وقعهلری فردلرک اطرافنده طوپلایه جغمزه چوق دفعه فردلری وقعهلرک اطرافنده طوپلامق داها قولای اولور .

شو ایضا حاتدن آکلاشیلدیورکه تاریخده مختلف جریانلرک، مختلف دورلرک، مختلف اجتماعی زممرلرک ممثلی اولان بویوک آداملرک حیاتندن بحث ایدیله سی چوق لازم وفائده لیدر. یالکیز تاریخی ترجمه حاللری اوکرتکه حصر ایتک دوغرو دکادر .

تاریخک اصول تدریسنه کچمهدن اول مکتبلرده بو درسک تدریسنندن بیکه دیکمز غایه لری ده مختصر آکوزدن کچیره لم :

اولجه عرض ایتدیکمز وجهله تاریخ درسلرینک اک مهم غایه سی چوجوغی اجتماعی وملی حیاتنه انطباق ایتدیرمک در. فی الحقیقه چوجوق آنجاق یاشادینی حیاتی بیلیر. تجربه سی آذر. افق نظری محدوددر. تاریخ، چوجوغک تجربه سی آرتیرر. چوجوق، تاریخده «انسان» ی، فعالیت بشریه نیک هر نوعنده - حرب، صلح؛ مغلوب، غالبیت؛ خودکاملق، فداکارلق . . . الخ حاللرند - کورمش وندقیق ایتمش اولور. هیچ بر انسانی حرکت و وضعیت یوقدرکه تاریخده تصویر ایدیله مش اولسون. تاریخی تدقیق ایتک حیات بشره داها دریندن نفوذ ایتک، داها دوغروسی او حیاتی یاشامق دیمکدر .

تاریخ، اجتماعی حاتک، اجتماعی، تساندک اهمیتی چوجوغه کوسرر. اجتماعی حیاتک بر جمعیتی ناصیل ترقیه سوق ایتمش اولدینی تلقین ایدر .

تاریخ، ملتک کچیردیکی حیاتی چوجوغه اوکرتکه اونی ملته باغلایان رابطه لری قوتلشدیرمش اولور. بر فردی، منسوب اولدینی ملته ربط ایتک ایچون بو کونکی طرز حکومتی اوکا اوکرتک ویا ملی وظیفه لرینی کندیسنه تلقین ایله مک کافی دکادر. هر فرد، ملتک دوغوشنی، کچیردیکی تکاملی، اسکی ویکی مفکوره لرینی اوکرتک ضرورتنده در. آنجاق بو صورتله او فرد، ملتک ماضیده و حالده کی بوتون فداکارلق لرینی، تکاملنک هر صفحه سنده آدینی حمله لری، یاراتدینی مفکوره لری یاقیندن کورور و آنجاق بو صورتله ملته صارصیلماز رابطه لرله باغلی اولدینی حس ایدر. منسوب اولدینی ملتک بوتون حیاتی صفحه لرینی سه میاتیک بر نظرله تعقیب ایدن فرد، ملیت محبتی، وطن عشقنی داها دریندن حس ایدر. تاریخ درسک چوجوقلرده ملیت و وطنپرورلک حسلرینی تقویه خصوصنده کی خدمتی او قادر بویوکدرکه بو کون هر ملت، بو خصوصده تاریخک قدرتی نفوذندن استفاده یه چالیشه تده در .

تاریخک اخلاقده تاثیر قایل انکار دکادر. تاریخ، بشرک تدقیقیدر. «انسان» ی

صافی : ۸
۷ تاریخ تدریسی
بوتون حرکتلریله، بوتون تمایللری، بوتون احتیاضلری و بوتون سائقلریله کوستر. طلبه، تاریخده بوتون این وفنا حرکتلره تعریفلریله وقاعدلریله دکل حیاتی مشاهده ایدرک نفوذ ایدر. تاریخ، حیاتک بوتون تظاهراتی کوسترمهسی اعتباریله غایت زنکین رخصینه در. و بو اعتبار ایله قیمتی ده و کسکدر .

تاریخ، چوجوقلرده هیجان اویاندیرر . چوجوقلرک این حرکتلری یاپماسی ایچون اونلرک این اولدیفنی بیلمهسی کافی دکلدر. بو این حرکتلره قارشى هیجان دویماسی ده لازمدر. تاریخ، بر حرکتلره قارشى چوجوقده هیجان اویاندیرمقله چوجوغک او حرکتی یاپماسی ایچون مهم برسائق حصوله کتیریور دیمکدر. فنا بر حرکت قارشینه چوجوقده حاصل اوله جق عکس العملده او حرکتدن چوجوغی صیانت ایدرک مهم بر عاملدر. تاریخ بو اعتبار ایله طلبهده اخلاقی طورک انکشافنده مهم بر خدمت ایفا ایدر .

تاریخ، چوجوقلرده بشری فعالیتلرک هر نوعنه قارشى یکی یکی علاقه لر اویاندیرر . چوجوقده اساساً حکایه لر و سرگذشتلره قارشى انسیاقی بر انجذاب اولدیفنی ایچون تاریخ درس لرنده چوجوق تدریجاً اطلاع افقنی کنیشلتمش اولور .

تاریخ، طلبهده فائده لی ذهنی اعتیادلری وقابلیتلری انکشاف ایتدیرمهسی اعتباریله ده اهمیتلدر . چوجوق آلدینی معلوماتی بر کون بلکه اونوتور. فقط او معلوماتی طوپلارکن و اوکره نیرکن ذهنک آلدینی اعتیادلر دوام ایدر. و چوجوغه فائده تأمین ایلر. تاریخ بالخاصه چوجوغک مخیله سنی تربیه ایدر . عین زمانده چوجوقلری شخصلر و وقعلر اوزرنده دوشوندورر . چوجوق، تاریخ درس لرنده شخصلری محاکمه ایدرکن اونلرک تمایللری، حرکتلری سائقلری، محیطلریک تأثیرینی نظر دفته آله رق سجیه لری و یاپدقلری حرکتلر حقنده حکملر ویرر . تاریخ درس لرنده شخصلرک سجیه لری و حرکتلری محاکمه ایدرکن چوجوغک آله جنی ذهنی اعتیادلر اوکا حیاتده چوق فائده لی اولور. چونکه چوجوق حیاتک همان هر صفحه سنده انسانلره تماس ایدرکن انسانلر حقنده حکم ویررکن تاریخدن آلدینی ذهنی اعتیادلرک تأثیرندن استفاده ایدر. وقعلر و سبیلری حقنده چوجوغک تاریخ درس لرنده یاپه جنی تدقیقلرده کندیسندهر زمان ایشنه یارایه جق اعتیادلر حصوله کتیرر .

تاریخک تربیه فکریه اعتباریله بر فائده سی ده چوجوغی تدقیق و تبعه آلیشدیرماسی در. فی الحقیقه چوجوق تاریخده مختلف وقعلر، مختلف آداملر حقنده معلومات آلمق ایچون مختلف اثرلره مراجعت ایتمهک، تدقیقلرده و تبعلرده بولونمه مجبوردر . چوجوق، تدقیق

تربیه مجموعه سی ۸ صافی : ۸
 و تتبع نتیجه سنده او وقعہلر و آداملر حقندہ واضح بر فکر آنجه ہم تدقیق و تتبعدن
 ذوق آلمغه باشلار، همده تدقیق و تتبعک یولنی او کره نیر .
 تاریخک بو غایه لرینی الده ایتک ایچون درس سیرده نه یولده بر خط حرکت تعقیب
 ایده جکمزى باشقه بر مقاله ده ایضاح ایده رز .

امسامه